

บทที่ 7

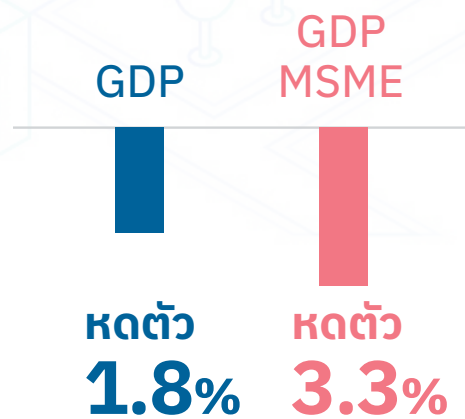
วิสาหกิจขนาดกลาง
และขนาดย่อม (MSME)
กับสถานการณ์
การแพร่ระบาดของ
โรคติดเชื้อไวรัส
โคโรนา 2019
(COVID-19)

SPOTLIGHT

MSME กับ COVID-19

ผลกระทบที่ได้รับ
จาก COVID-19
ต่อเศรษฐกิจ
ประเทศไทย

ไตรมาสแรกของปี 2563

การคาดการณ์
ปี 2563 ใน 3 ระดับ

ผลของ GDP MSME
หากสามารถควบคุม
การแพร่ระบาดภายในประเทศได้

เดือน	ผลของ GDP MSME (%)
Best Case มิถุนายน 2563	▲ 0.5
Base Case กันยายน 2563	▼ 3.0
Worst Case ธันวาคม 2563	▼ 6.2

การปรับตัวจากผลกระทบการแพร่ระบาด

ผู้ประกอบการ
ให้ความสำคัญ
ต่อการส่งเสริม
การขายในตลาด
ออนไลน์มากขึ้น

61.4%

ธุรกิจ MSME
ที่ยังไม่มีช่องทาง
การขายผ่าน
ทางออนไลน์

38.6%

ธุรกิจ MSME ที่มี
ช่องทางการขาย
ผ่านทางออนไลน์

79.3%

ผู้ประกอบการ
MSME รับชำระเงิน
ผ่านทางออนไลน์ได้
(โอนเงิน / Prompt Pay
/ หรืออื่นๆ)

3 อันดับ ช่องทาง ที่ผู้ประกอบการขายดีที่สุด

FACEBOOK

LINE

WEBSITE

กลุ่มธุรกิจที่ขายผ่าน ทางออนไลน์ดีที่สุด

กลุ่มธุรกิจ
ร้านอาหาร

ปัญหาและอุปสรรคในการขอรับ มาตรการความช่วยเหลือจากภาครัฐ

1
ขาดคุณสมบัติ
ในการขอรับ
ความช่วยเหลือ

2
ความล่าช้า / ขัดผิดพลาด
ในการตรวจสอบและ
ขั้นตอนที่ยุ่งยากของระบบ

ในปลายปี 2562 มีรายงานผู้ป่วยโรคปอดอักเสบที่ไม่ทราบสาเหตุในเมืองอู่ฮั่น เมืองเอกของมณฑลทางตอนกลางของจีน และมีการรายงานการแพร่กระจายจากคนสู่คนได้ และมีการติดเชื้อเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงและมีผู้เสียชีวิตอย่างต่อเนื่อง การแพร่ระบาดลุกลามไปยังประเทศต่าง ๆ ทั้งในภูมิภาคเอเชีย ยุโรป และสหรัฐอเมริกา รวมทั้งประเทศไทย ทำให้ยอดผู้ติดเชื้อในโลกรวมเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก รัฐบาลในหลายประเทศได้มีมาตรการจำกัดการเข้าออกประเทศ หลายประเทศประกาศห้ามประชาชนออกนอกเคหสถานในเวลาที่กำหนด

สำหรับสถานการณ์การแพร่ระบาดของไทยตั้งแต่วันที่ 30 มกราคม 2563 พบผู้ป่วยยืนยันรายแรกไม่มีประวัติเดินทางไปต่างประเทศในพื้นที่ระบาด ซึ่งมีอาชีพขับรถแท็กซี่ ทำให้มีการเพิ่มการเฝ้าระวังใน 8 จังหวัดที่มีการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติ และการห้ามนักท่องเที่ยวจีน ญี่ปุ่น สิงคโปร์ และเกาหลีใต้ เดินทางเข้าประเทศในเวลาต่อมา จนกระทั่งเมื่อวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2563 ประเทศไทยได้ประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นโรคติดต่ออันตราย โดยมียอดผู้ติดเชื้อในไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลได้เล็งเห็นถึงสถานการณ์ที่อาจจะลุกลามและควบคุมได้ยาก จึงได้ดำเนินการตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์ COVID-19 (ศบค.) เพื่อให้เป็นศูนย์กลางในการบริหารและจัดการวิกฤติ COVID-19 ต่อมาวันที่ 21 มีนาคม 2563 ผู้ว่าฯ กทม. ประกาศปิดห้างและพื้นที่เสี่ยงทั่วกรุงเทพฯ โดยเปิดเฉพาะส่วนที่ต้องใช้ในการอุปโภคบริโภคเท่านั้น ส่งผลให้หลายธุรกิจต้องปิดร้านและลูกจ้างในร้านต่างๆ ได้เดินทางกลับต่างจังหวัด ทำให้ยอดผู้ติดเชื้อกระจายไปยังหลายพื้นที่ของประเทศ

เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2563 รัฐบาลได้ประกาศ พ.ร.ก. ฉุกเฉิน รวมทั้งจังหวัดต่างๆ มีมาตรการควบคุมการเข้าออกจังหวัดและประกาศปิดสถานที่เสี่ยง และต่อมาได้ประกาศห้ามประชาชนออกนอกเคหสถานทั่วราชอาณาจักร และสั่งห้ามไม่ให้คนต่างชาติและคนไทยเดินทางเข้าประเทศไทย ยกเลิกวันหยุดสงกรานต์ เลื่อนการเปิดเทอมออกไปเป็นวันที่ 1 กรกฎาคม 2563 การประกาศห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตลอด 24 ชั่วโมง (ระหว่างวันที่ 10 - 20 เมษายน 2563) และด้วยมาตรการต่างๆ ทำให้ยอดผู้ติดเชื้อรายวันในประเทศไทยมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยมีผู้ติดเชื้อรายใหม่ในวันที่ 30 เมษายน 2563 เพียง 7 คน และไม่มีผู้เสียชีวิต ศบค. จึงได้มีมาตรการผ่อนปรน 6 กิจกรรม ได้แก่ ร้านอาหาร ตลาด ร้านตัดผม กิจการค้าปลีก กีฬา สันทนาการ (บางส่วน) และประเมินผลทุก 14 วัน โดยในช่วงการผ่อนปรนดังกล่าว สถานการณ์การติดเชื้อในประเทศไทยยังคงลดลงอย่างต่อเนื่องในเดือนพฤษภาคม 2563 และมีแนวโน้มผ่อนปรนต่อไปในช่วงเวลาต่อไป โดยใช้มาตรการขอความร่วมมือผู้ประกอบการร้านค้า ลงทะเบียนในเว็บไซต์ไทยชนะ.com เพื่อรองรับลูกค้าที่ใช้บริการโดยผ่านทางสแกน QR Code เพื่อสามารถติดตามตัวได้หากพบผู้ติดเชื้อ

ในขณะที่สถานการณ์ COVID-19 ทั่วโลก ณ วันที่ 26 พฤษภาคม 2563 มีจำนวนผู้ติดเชื้อมากกว่า 5.5 ล้านคน และเสียชีวิตมากกว่า 340,000 คน รักษาหายมากกว่า 2,300,000 คน ส่วนสถานการณ์ในประเทศไทยมีผู้ติดเชื้อจำนวน 3 คน รวมผู้ติดเชื้อสะสม 3,045 คน ผู้เสียชีวิตสะสม 57 คน รักษาหายเพิ่ม 1 คน รวมรักษาหายสะสม 2,929 คน โดยปัจจุบัน (พฤษภาคม 2563) ยังไม่มีวัคซีนป้องกันหรือยารักษาโรคนี้โดยตรง ซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุขได้ประเมินไว้ว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 นี้ จะสิ้นสุดลงเมื่อประชาชนได้รับวัคซีนป้องกันโรคแล้ว หรือประชาชนมีการติดเชื้อและฟื้นฟูร่างกายด้วยตัวเองจนมีภูมิคุ้มกันต่อเชื้อ ซึ่งวิธีนี้ต้องยอมให้ประชาชนติดเชื้อจำนวนมากจนเกิดเป็นภูมิคุ้มกันหมู่ (herd immunity) และเมื่อพิจารณาจากสถานการณ์ COVID-19 ของไทย ซึ่งใช้มาตรการ social distancing และชะลอการติดเชื้อให้นานที่สุด ดังนั้น MSME ไทยจะต้องอยู่กับภาวะโรคระบาดนี้ จนกว่าประชาชนจะมีวัคซีนป้องกัน โดยคาดการณ์ว่าอย่างรวดเร็วที่สุดน่าจะผลิตได้ในช่วงปลายปี 2564 ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ในการป้องกันตนเอง เพื่อให้มีชีวิตรอดด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดำรงชีวิตที่ผิดไปจากวิถีเดิมๆ อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อ

ต่อเศรษฐกิจและสังคม สภาพแวดล้อมของโลกและของไทย จนเกิดคำใหม่ในสังคมไทยที่รู้จักกัน คือ New Normal หรือ ความปกติใหม่ ฐานวิถีชีวิตใหม่ หมายถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ ที่แตกต่างจากอดีตอันเนื่องจากมีบางสิ่งมากระทบ จนแบบแผนและแนวทางปฏิบัติที่คนในสังคมคุ้นเคยอย่างเป็นปกติและเคยคาดหมายล่วงหน้าได้ ต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ภายใต้หลักมาตรฐานใหม่ที่ไม่คุ้นเคย

7.1 สถานการณ์ภาพรวมทางเศรษฐกิจของ MSME ในไตรมาสแรกของปี 2563

7.1.1 GDP MSME ไตรมาสแรกของปี 2563

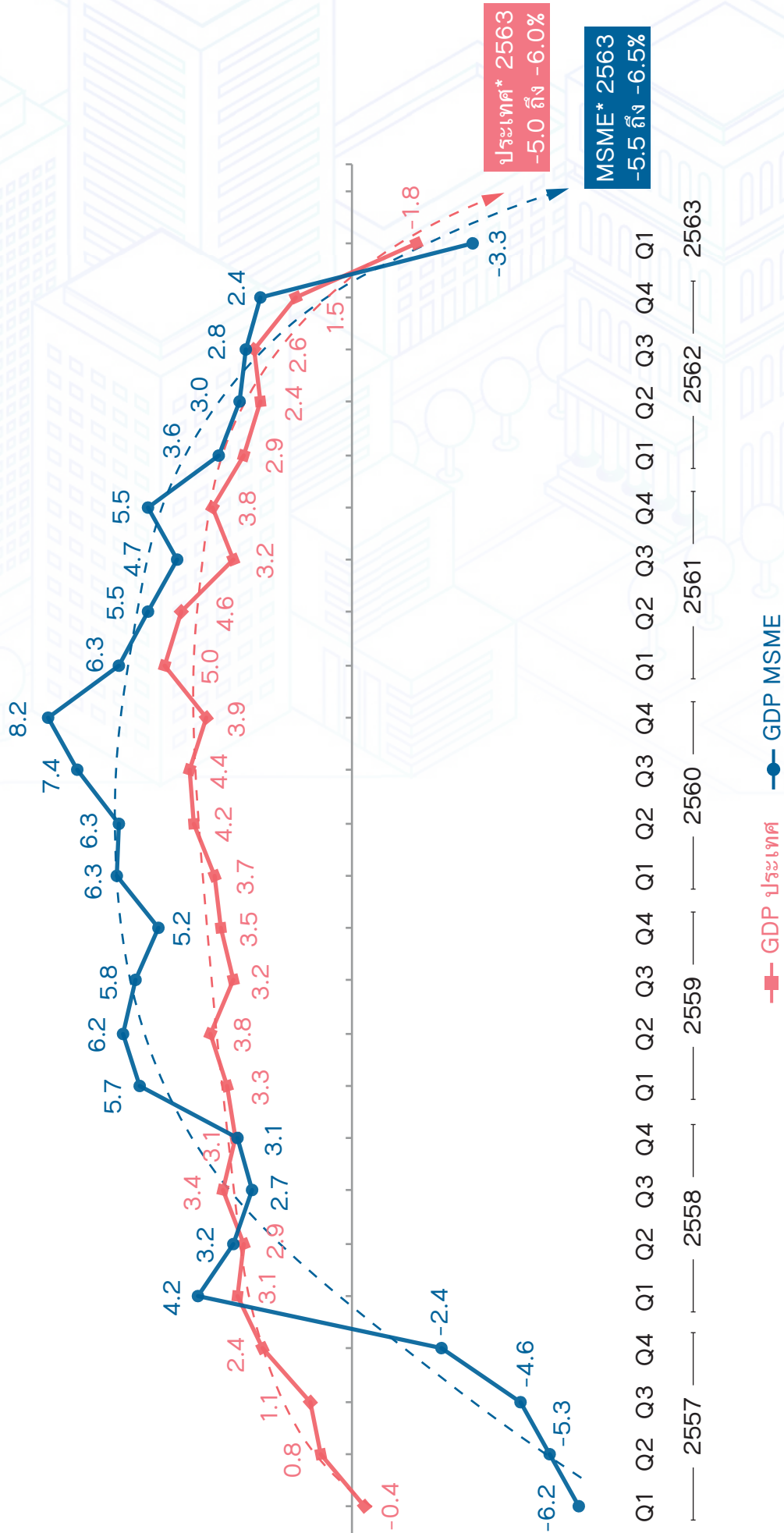
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (GDP MSME) ไตรมาสแรกของปี 2563 หดตัวร้อยละ 3.3 ลดลงจากในไตรมาสก่อน ที่ขยายตัวร้อยละ 2.4 โดยมีมูลค่า 1,450,476 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนต่อ GDP รวมทั้งประเทศเท่ากับร้อยละ 34.7 ลดจากร้อยละ 35.7 ในไตรมาสที่แล้ว ในขณะที่ GDP ของประเทศหดตัวร้อยละ 1.8 (ตามการประกาศของสภาพัฒน์ ณ วันที่ 18 พฤษภาคม 2563)

การที่ GDP MSME ไตรมาสแรกของปี 2563 หดตัวเป็นครั้งแรกนับตั้งแต่ปี 2558 นั้น เป็นผลมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นหลัก โดย GDP ของวิสาหกิจรายย่อย (Micro) ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ฯ มากที่สุด คือหดตัวถึงร้อยละ 4.3 รองลงมาได้แก่ วิสาหกิจขนาดย่อม (SE) และวิสาหกิจขนาดกลาง (ME) ที่หดตัวร้อยละ 3.8 และ 2.6 ตามลำดับ

ในส่วนของ GDP MSME ในสาขาธุรกิจที่หดตัวอย่างเห็นได้ชัด คือ ธุรกิจบริการที่พักรวมและบริการด้านอาหาร ซึ่งหดตัวถึงร้อยละ 24.1 รวมทั้ง GDP MSME ภาคการผลิตหดตัวร้อยละ 2.7 จากการหดตัวของอุตสาหกรรมเบาและอุตสาหกรรมวัตถุดิบ ขณะที่ธุรกิจค้าปลีกค้าส่งยังคงขยายตัวได้ร้อยละ 4.5

ทั้งนี้ การแพร่ระบาดของ COVID-19 ยังส่งผลกระทบต่อทั้งในด้านส่งออก และด้านการท่องเที่ยว ที่มีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจของ MSME ค่อนข้างมาก โดยพบว่า GDP MSME มีการหดตัวในวิสาหกิจทุกขนาด และหดตัวมากกว่าภาพรวมทั้งประเทศ และคาดว่าในไตรมาสที่สองของปี 2563 ผลกระทบจะยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จากการหยุดกิจการ หรือแม้กระทั่งการปิดกิจการ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการทำงานของรายได้ และการบริโภคภายในประเทศ

ภาพที่ 7.1 อัตราการขยายตัวของ GDP ประเทศ และ GDP MSME ปี 2557 จนถึง ไตรมาลแรกของปี 2563

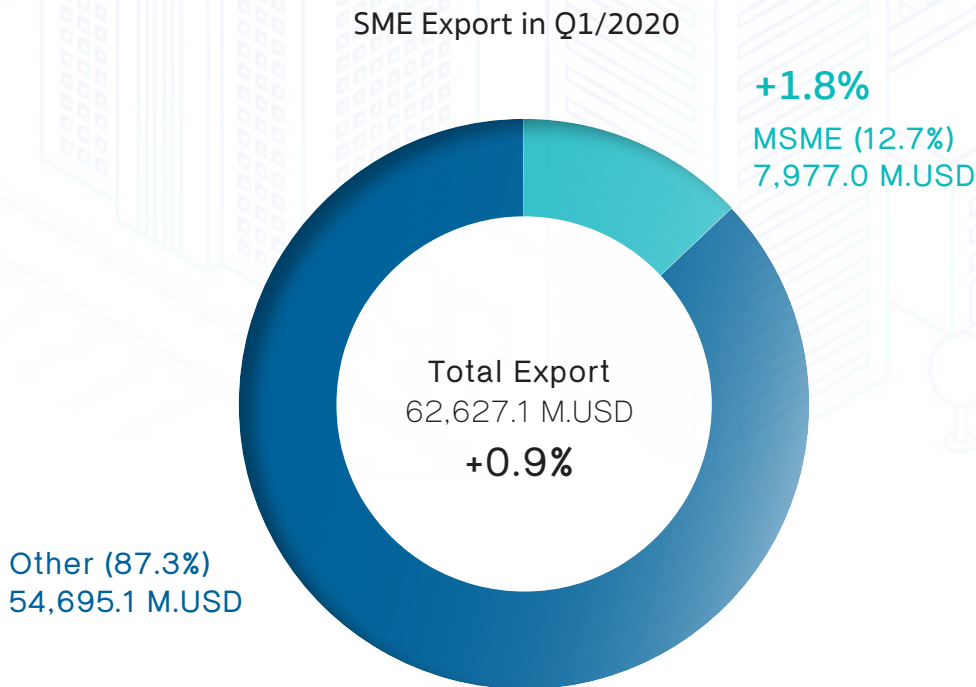

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ณ 18 พ.ค. 2563
 ประมวลผลโดย: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

7.1.2 มูลค่าการส่งออกของ MSME ในไตรมาสแรกของปี 2563

มูลค่าการส่งออกของ MSME ในไตรมาสแรกของปี 2563 มีมูลค่า 242,221.8 ล้านบาท ขยายตัวจากช่วงเดียวกันของปีก่อนร้อยละ 1.1 แต่เมื่ออยู่ในรูปดอลลาร์สหรัฐจะมีมูลค่า 7,977.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขยายตัวเท่ากับร้อยละ 1.8 และหากไม่รวมสินค้าในหมวดทองคำ (HS 7108) จะขยายตัวร้อยละ 2.0 โดย MSME มีสัดส่วนมูลค่าการส่งออกต่อการส่งออกรวม คิดเป็นร้อยละ 12.7 ขณะที่การส่งออกรวมของประเทศ มีมูลค่า 62,672.1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขยายตัวจากปีก่อนร้อยละ 0.9

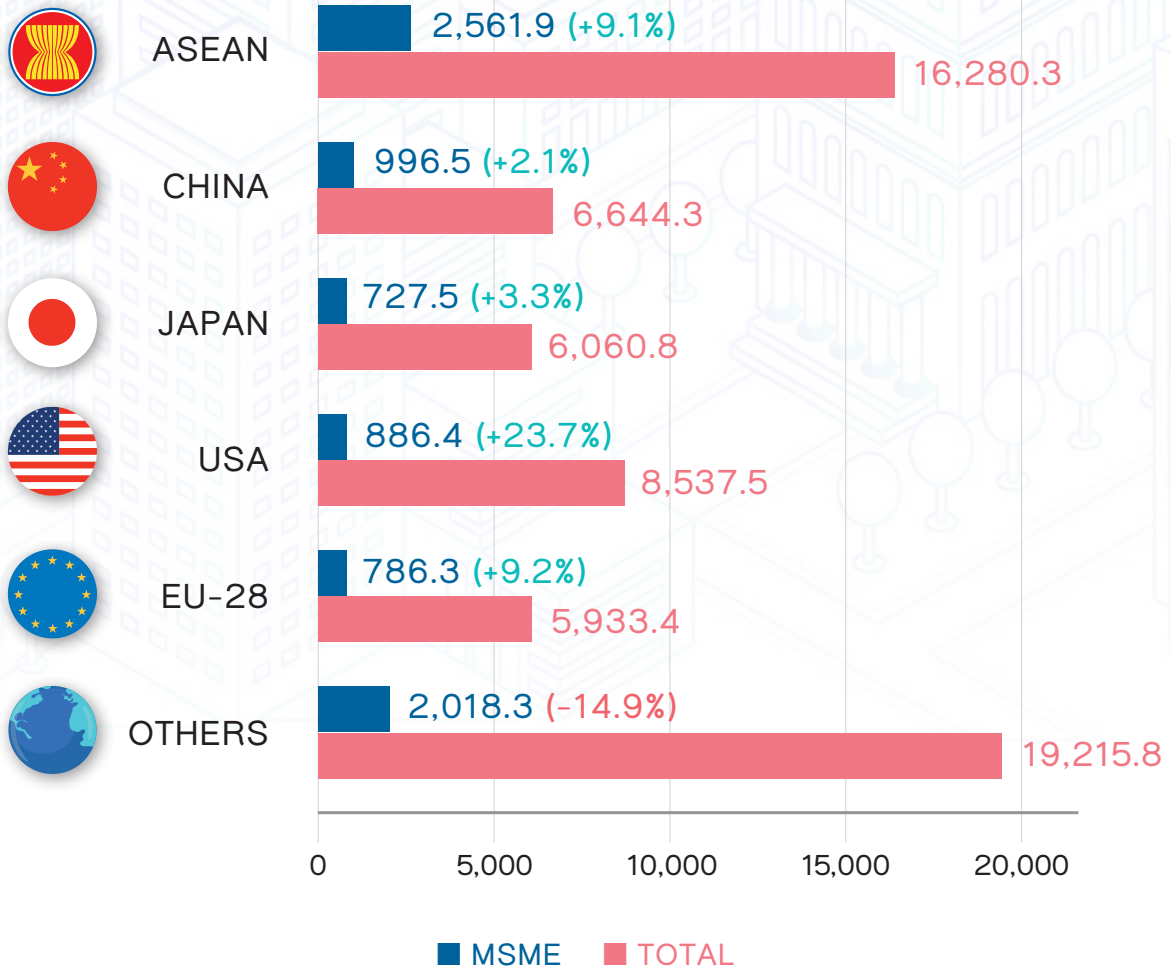
ภาพที่ 7.2 มูลค่าการส่งออกของประเทศ และ MSME ไตรมาสแรกของปี 2563

สำหรับตลาดส่งออกหลักของ MSME ในไตรมาสแรกของปี 2563 ยังคงขยายตัวได้ในทุกตลาด แม้ว่าจะได้รับผลทางลบจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 ขณะที่การส่งออกไปยังกลุ่ม CLMV ขยายตัวต่อเนื่องเท่ากับร้อยละ 12.0 ส่วนตลาดในกลุ่ม ASEAN+6 (อาเซียน จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ อินเดีย ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์) ก็ขยายตัวได้เช่นกันเท่ากับร้อยละ 8.1 โดยเฉพาะอย่างยิ่งตลาดออสเตรเลียและอินเดียที่ขยายตัวร้อยละ 8.2 และ 9.6 ตามลำดับ จากการเร่งนำเข้าสินค้าในกลุ่มอัญมณี และกลุ่มอาหาร เนื่องจากเกรงผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19

ภาพที่ 7.3 มูลค่าการส่งออกของ MSME ไตรมาสแรกของปี 2563 จำแนกตามตลาดส่งออกหลัก

หน่วย : ล้านบาทสหรัฐ

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณามูลค่าการส่งออกของ MSME ตามกลุ่มของสินค้า พบว่า สินค้าที่มีการขยายตัวได้ในไตรมาสนี้ จะเป็นสินค้าที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ ได้แก่ อาหารแปรรูปและเครื่องดื่ม เครื่องแต่งกายและของใช้ในครัวเรือน รวมทั้งสินค้าชั้นกลางในการผลิตต่างๆ ในขณะที่สินค้าฟุ่มเฟือย ซึ่งได้แก่ ทองคำ อัญมณีและเครื่องประดับ กลับหดตัวลงอย่างมีนัยสำคัญจากที่เคยขยายตัวได้ตลอดทั้งปี 2562 ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ซึ่งแต่ละประเทศต่างใช้มาตรการเพื่อลดการติดเชื้อภายในประเทศ

สำหรับภาพรวมสถานการณ์การส่งออกของ MSME ในไตรมาสแรกของปี 2563 พบว่าสถานการณ์ COVID-19 ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อส่งออกมากเท่าที่คาดการณ์ไว้ และยังมีผลทางบวกต่อการส่งออกสินค้าหลายกลุ่มซึ่งหากแนวโน้มยังคงเป็นเช่นนี้รวมทั้งสถานการณ์การแพร่ระบาดทั่วโลกเริ่มคลี่คลายลงในช่วงต้นครึ่งปีหลัง คาดว่าการส่งออกของ MSME ในปี 2563 อาจขยายตัวได้หรือหดตัวเพียงเล็กน้อย

7.2 ประมาณการผลกระทบต่อเศรษฐกิจของ MSME

จากเหตุการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่กำลังระบาดอย่างหนักในหลายๆ ประเทศทั่วโลกรวมทั้งไทยนั้น ส่งผลกระทบต่ออย่างมากต่อ MSME ไทยซึ่ง สสว. ได้ทำการปรับประมาณการ GDP MSME ปี 2563 ใหม่ อยู่ในช่วงระหว่างร้อยละ 0.5 ถึง ร้อยละ -6.2 โดยอยู่บนหลายสมมติฐานตามสถานการณ์ COVID-19 ของไทย ซึ่งน่าจะเริ่มคลี่คลายได้ในครึ่งหลังของปี รวมถึงมาตรการ การผ่อนคลายนโยบายที่ได้ทยอยผ่อนคลายนมาตั้งแต่กลางไตรมาสที่ 2 และคาดว่าจะกลับสู่ปกติในไตรมาสที่ 3 และจะเริ่มมีการเดินทางติดต่อกิจหรือท่องเที่ยวได้ในไตรมาสที่ 4 ของปี โดยใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ ได้แก่ MSME IO Table และ Macro Model ซึ่งได้ประมาณการแยกออกเป็น 3 กรณี ตามระยะเวลาที่สามารถควบคุมการแพร่ระบาดของ COVID-19 ดังนี้

1. ระดับ Best Case เป็นกรณีที่สามารถควบคุมการแพร่ระบาดของ COVID-19 ได้ภายในเดือนมิถุนายน 2563 ซึ่งสามารถจัดการความเสียหายได้อย่างทันที่ส่งผลให้ GDP MSME ขยายตัวได้เล็กน้อย ร้อยละ 0.5 จากเดิมที่ประมาณการมูลค่า GDP MSME ไว้เท่ากับ 7.858 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นเล็กน้อยเป็น 7.900 ล้านล้านบาท โดยมาจากการหดตัวของ GDP ภาคการเกษตรร้อยละ 6.2 GDP ภาคการผลิตหดตัวร้อยละ 5.5 GDP ภาคการก่อสร้างหดตัวร้อยละ 6.4 GDP ภาคการค้าส่งและค้าปลีกหดตัวร้อยละ 5.6 และ GDP ภาคการบริการหดตัวร้อยละ 6.5 โดยสาขาในภาคการผลิตที่มีการหดตัวอย่างมีนัยสำคัญ คือ สาขาการผลิตอาหารหดตัวร้อยละ 2.2 สาขาการผลิตเครื่องหนังและผลิตภัณฑ์จากหนังสัตว์หดตัวร้อยละ 1.0 และสาขาในภาคการบริการที่มีการหดตัวอย่างมีนัยสำคัญ คือ สาขาการขนส่งทางทะเลหลวงและชายฝั่งหดตัวร้อยละ 5.0 สาขากิจการโรงแรมและที่พักอื่นๆ หดตัวร้อยละ 3.1 สาขาการบริการที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งทางน้ำหดตัวร้อยละ 2.9 และสาขาบริการเกี่ยวเนื่องกับการขนส่งน้ำเที่ยวหดตัวร้อยละ 2.4

2. ระดับ Base Case เป็นกรณีที่สามารถควบคุมการแพร่ระบาดของ COVID-19 ได้ภายในเดือนกันยายน 2563 ซึ่งสามารถจัดการความเสียหายได้ค่อนข้างยากและใช้เวลานาน ส่งผลให้ GDP MSME หดตัวลง ร้อยละ 3.0 โดยมาจากการหดตัวของ GDP ภาคการเกษตรร้อยละ 6.3 GDP ภาคการผลิตหดตัวร้อยละ 5.9 GDP ภาคการก่อสร้างหดตัวร้อยละ 4.8 GDP ภาคการค้าส่งและค้าปลีกหดตัวร้อยละ 5.9 และ GDP ภาคการบริการหดตัวร้อยละ 6.9 โดยสาขาในภาคการผลิตที่มีการหดตัวอย่างมีนัยสำคัญ คือ สาขาการผลิตเครื่องสำอางหดตัวร้อยละ 5.5 สาขาการผลิตเครื่องหนังและผลิตภัณฑ์จากหนังสัตว์หดตัวร้อยละ 4.6 ส่วนสาขาในภาคการบริการที่มีการหดตัวอย่างมีนัยสำคัญ คือ สาขาการขนส่งทางทะเลหลวงและชายฝั่งหดตัวร้อยละ 10.0 สาขากิจการโรงแรมและที่พักอื่นๆ หดตัวร้อยละ 6.4 สาขาการบริการที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งทางน้ำหดตัวร้อยละ 5.6 สาขาบริการเกี่ยวเนื่องกับการขนส่งน้ำเที่ยวหดตัวร้อยละ 5.3 และสาขากิจการภัตตาคารและร้านอาหารเครื่องดื่มหดตัวร้อยละ 4.9

3. ระดับ Worst Case เป็นกรณีที่สามารถควบคุมการแพร่ระบาดของ COVID-19 ได้ภายในเดือนธันวาคม 2563 ซึ่งสามารถจัดการความเสียหายได้ยากมากและใช้เวลานาน ส่งผลให้ GDP MSME หดตัวลง ร้อยละ 6.2 โดยมาจากการหดตัวของ GDP ภาคการเกษตรร้อยละ 6.5 GDP ภาคการผลิตหดตัวร้อยละ 6.4 GDP ภาคการก่อสร้างหดตัวร้อยละ 5.3 GDP ภาคการค้าส่งและค้าปลีกหดตัวร้อยละ 6.3 และ GDP ภาคการบริการหดตัวร้อยละ 7.9 โดยสาขาในภาคการผลิตที่มีการหดตัวอย่างมีนัยสำคัญ คือ สาขาการผลิตยางแผ่นและยางก้อนหดตัวร้อยละ 7.5 สาขาการผลิตอาหารหดตัวร้อยละ 7.1 ส่วนสาขาในภาคการบริการที่มีการหดตัวอย่างมีนัยสำคัญ คือ สาขาการขนส่งทางทะเลหลวงและชายฝั่งหดตัวร้อยละ 7.5 สาขากิจการโรงแรมและที่พักอื่นๆ หดตัวร้อยละ 7.0 สาขาการบริการที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งทางน้ำหดตัวร้อยละ 6.8 สาขาบริการเกี่ยวเนื่องกับการขนส่งน้ำเที่ยวหดตัวร้อยละ 6.2 และสาขากิจการภัตตาคารและร้านอาหารเครื่องดื่มหดตัวร้อยละ 5.8 ตามตารางที่ 7.1 และ 7.2

ตารางที่ 7.1 ประมาณการอัตราการขยายตัวของ GDP MSME ในปี 2563 ณ 22 พฤษภาคม 2563

	ประมาณการ ปี 2563	
	ณ 26 มีนาคม 2563	ณ 22 พฤษภาคม 2563
อัตราการขยายตัวของ GDP MSME	-4.3%	0.5% ถึง -6.2%
การลงทุนรวม	-4.2%	-4.2%
• เอกชน	-8.4%	-6.8%
• รัฐบาล	2.5%	-5.4%
การบริโภคเอกชน	-5.2%	-5.2%
การอุปโภคภาครัฐบาล	-4.8%	-4.8%
ส่งออกสินค้า	-7.5%	-7.5%
นำเข้าสินค้า	-6.4%	-6.4%

ประมวลผลโดย: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

ตารางที่ 7.2 ประมาณการอัตราการขยายตัวของ GDP MSME ในปี 2563 จำแนกตามกลุ่มธุรกิจ

MSME by sector	Best Case ภายในมิถุนายน 2563		Base Case ภายในกันยายน 2563		Worst Case ภายในธันวาคม 2563	
		%YoY		%YoY		%YoY
GDP MSME (%YoY)	0.5%	%YoY	-3.0%	%YoY	-6.2%	%YoY
Agriculture	82,759	-6.2	106,252	-6.3	105,999	-6.5
Manufacturing	3,032,946	-5.5	3,867,743	-5.9	3,848,875	-6.4
Electricity & water supply	12,584	-6.4	16,160	-6.6	16,170	-7.0
Construction	210,904	-4.4	274,019	-4.8	274,130	-5.3
Trade	748,696	-5.6	955,293	-5.9	950,694	-6.3
Services	1,674,623	-6.5	2,157,836	-6.9	2,181,435	-7.9

ประมวลผลโดย: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

7.3 การปรับตัวสู่ยุค New Normal ของผู้ประกอบการ MSME

7.3.1 New Normal คืออะไร

ราชบัณฑิตยสภา ได้บัญญัติศัพท์ “New Normal” เพิ่มเข้ามา โดย รศ.มาลี บุญศิริพันธ์ คณะกรรมการบัญญัติศัพท์นิเทศศาสตร์ราชบัณฑิตยสภา ได้อธิบายคำนี้เอาไว้ว่า New Normal แปลว่า ความปกติใหม่ ฐานวิถีชีวิตใหม่ หมายถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากอดีต อันเนื่องจากมีบางสิ่งมากระทบ จนแบบแผนและแนวทางปฏิบัติที่คนในสังคมคุ้นเคยอย่างเป็นปกติและเคยคาดหมายล่วงหน้าได้ จึงต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ภายใต้หลักมาตรฐานใหม่ที่คุ้นเคย โดยการปรับเปลี่ยนความปกติใหม่ ซึ่งส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อชีวิตมนุษย์ พฤติกรรม รายได้ อาชีพ หรือ แม้กระทั่งความต้องการบริโภค อุปโภค ในชีวิตประจำวัน ด้วยกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงดังกล่าว ส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจของ MSME ในการให้บริการหรือการผลิตสินค้า ซึ่งพบว่า พฤติกรรมลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงไปในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้แก่

1. ผู้บริโภคเริ่มมีแนวโน้มการใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ดังนั้นธุรกิจที่ขายสินค้า/บริการที่ฟุ่มเฟือย จะมีความต้องการน้อยลง ขณะที่สินค้า/บริการจำเป็น น่าจะยังขายได้ แต่ปริมาณอาจลดลง
2. ผู้บริโภคให้ความสนใจเรื่องสุขภาพ ความสะอาด ความปลอดภัย เป็นเรื่องสำคัญอันดับหนึ่ง ดังนั้นธุรกิจต้องปรับตัวให้ผู้บริโภครู้สึกเชื่อมั่นและมั่นใจในเรื่องความสะอาด และความปลอดภัยของสินค้า/บริการ
3. ประชาชนต้องทำ social distancing ต่อไปเรื่อยๆ ทำให้ธุรกิจต้องปรับตัวรองรับระยะห่างทางสังคมของผู้บริโภค
4. ผู้บริโภคต้องการความมั่นใจ (trust) คือ การตัดสินใจซื้อสินค้า/บริการใดๆ ผู้บริโภคต้องมีความมั่นใจในแนวทางปฏิบัติของธุรกิจ ซึ่งจะสร้างความมั่นใจให้ผู้บริโภคถึงเรื่องความสะอาด ความปลอดภัย และปลอดภัยโรค

ในด้านผู้ประกอบการ MSME ต้องมีการปรับตัว และรูปแบบการดำเนินธุรกิจที่เปลี่ยนไป เพื่อให้สามารถรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และสามารถได้ประโยชน์จากโอกาสทางการตลาดใหม่ๆ จากสถานการณ์นี้ ดังนี้

1. ผู้ประกอบการพิจารณา product design/ service design และนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อปรับตัวรองรับสถานการณ์ COVID-19
2. ช่องทางการขายออนไลน์จะกลายเป็นทั้งช่องทางปกติ และช่องทางรอดในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19
3. บริหารธุรกิจด้วยความยืดหยุ่น เนื่องจากสถานการณ์เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้ประกอบการต้องปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว
4. ผู้ประกอบการพิจารณาการปรับเปลี่ยนโครงสร้างต้นทุนของธุรกิจ ให้สามารถอยู่รอดได้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 เช่น ลดการจ้างงาน หรือใช้เทคโนโลยีช่วยในการบริหารจัดการ เพื่อลดต้นทุนในช่วงของการแพร่ระบาดดังกล่าว
5. คาดว่าตลาดในประเทศจะฟื้นตัวจากสถานการณ์ COVID-19 ก่อน ดังนั้นการทำธุรกิจช่วงนี้ ควรเน้นตลาดในพื้นที่ ในท้องถิ่น และในประเทศก่อน

นอกจากนี้ สถานการณ์ COVID-19 ยังเป็นตัวเร่ง megatrend ที่สำคัญ โดยเฉพาะเรื่อง digital transformation โดยในช่วงของการแพร่ระบาดนี้ เป็นโอกาสให้ผู้บริโภคได้มีความคุ้นเคยกับการซื้อของทางออนไลน์มากขึ้น/ คนนิยมสั่งอาหาร delivery มากขึ้น/ การ work from home ทำให้ค้นพบว่างานบางอย่างสามารถใช้ digital ช่วยได้ เช่น งานประชุม/ การเรียนการสอน สามารถทำผ่าน e-learning ได้

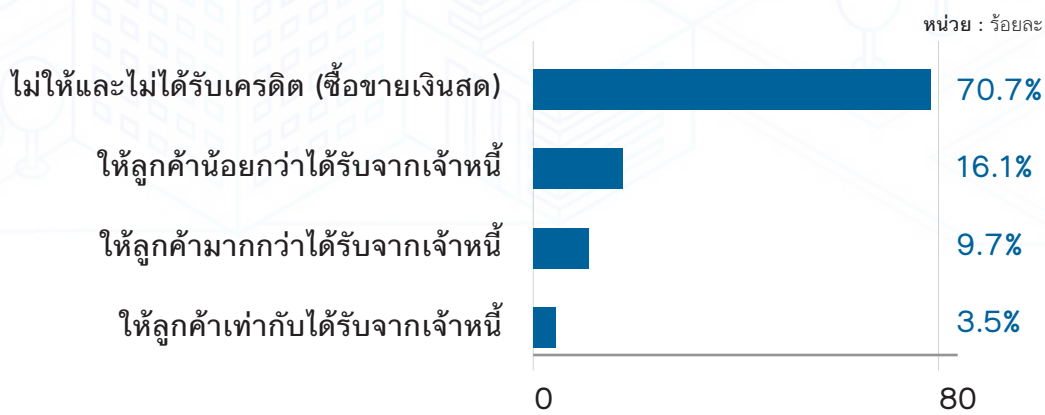
ซึ่งจากตัวอย่างเหล่านี้ หากธุรกิจสามารถปรับตัวได้ จะสามารถอยู่รอดและอยู่ได้ในระยะยาวเมื่อสถานการณ์ COVID-19 จบลง เช่น บางโรงแรมเริ่มมีการนำเทคโนโลยี touchless มาใช้/ ร้านอาหารต้องพิจารณาช่องทาง delivery/ ร้านขายสินค้าต้องพิจารณาช่องทางขายทั้งออนไลน์และออฟไลน์

7.3.2 แนวทางการปรับตัวของผู้ประกอบการ MSME

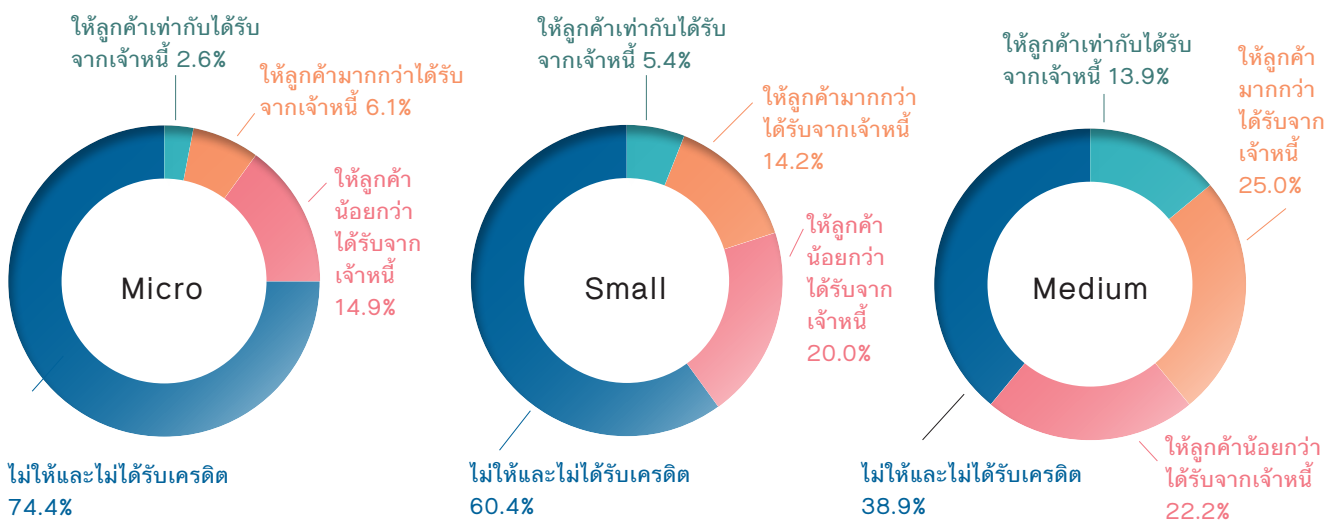
ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบการ MSME จำนวน 2,746 ราย จาก 21 สาขาธุรกิจ ใน 6 ภูมิภาค เรื่อง “ความพร้อมและการปรับตัวของ MSME หลังวิกฤติ COVID-19” ระหว่างวันที่ 23 - 30 เมษายน 2563 พบว่า

- กิจการส่วนใหญ่ ทั้งธุรกิจรายย่อย (Micro) ขนาดย่อม (Small) และขนาดกลาง (Medium) จะไม่ให้เครดิตลูกค้าและไม่ได้รับเครดิตจากเจ้าหนี้ คิดเป็นร้อยละ 70.7 รองลงมาคือ ให้เครดิตกับลูกค้าน้อยกว่าที่ได้รับจากเจ้าหนี้ร้อยละ 16.1 ให้เครดิตลูกค้ามากกว่าที่ได้รับจากเจ้าหนี้ร้อยละ 9.7 และให้เครดิตกับลูกค้าเท่ากับที่ได้รับจากเจ้าหนี้ร้อยละ 3.5

ภาพที่ 7.4 ระยะเวลาเครดิตการค้าของ MSME ที่ให้กับลูกค้าและได้รับจากเจ้าหนี้

จำแนกตามขนาดวิสาหกิจ

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) โพลการสำรวจความพร้อมและการปรับตัวของ MSME หลังวิกฤติ COVID-19

- ธุรกิจ MSME ส่วนใหญ่ยังไม่มีบริการให้บริการ delivery ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 64.1 ในขณะที่ธุรกิจ MSME ที่มีบริการ delivery เป็นการขนส่งเองร้อยละ 24.0 และใช้บริการ delivery ภายนอก ร้อยละ 11.9
- ธุรกิจ MSME สามารถรับชำระเงินผ่านทางออนไลน์ได้ (โอนเงิน/ PromptPay/ หรือ อื่นๆ) มีร้อยละ 79.3 แต่อีกร้อยละ 20.7 ยังไม่สามารถรับชำระเงินผ่านทางออนไลน์ โดยส่วนใหญ่ เป็นผู้ประกอบการร้านอาหารและร้านโชห่วย

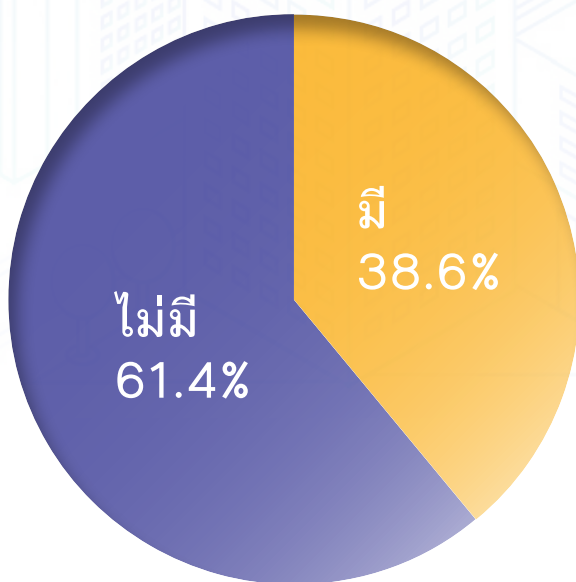
ภาพที่ 7.5 ธุรกิจที่ให้บริการ delivery และที่สามารถรับชำระเงินผ่านทางออนไลน์

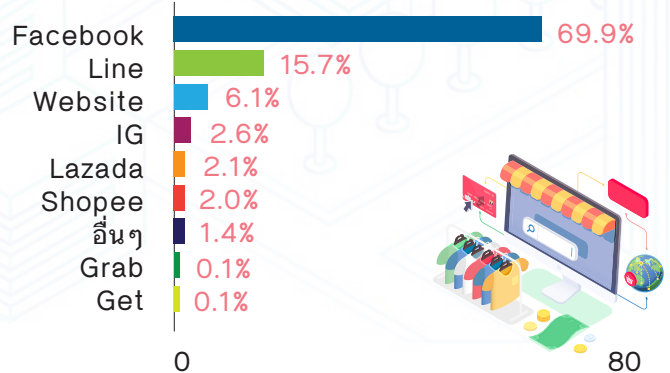
ที่มา: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) โพลการสำรวจความพร้อมและการปรับตัวของ MSME หลังวิกฤติ COVID-19

- ธุรกิจ MSME ส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 61.4 ยังไม่มีช่องทางการขายผ่านทางออนไลน์ ในขณะที่ธุรกิจ MSME ที่มีช่องทางการขายผ่านทางออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 38.6 ซึ่งช่องทางการขายผ่านทางออนไลน์ ที่ขายดีที่สุดของ 2 กลุ่มธุรกิจ ได้แก่
 1. กลุ่มธุรกิจทั่วไป ช่องทางการขายผ่านทางออนไลน์ที่ขายดีที่สุดคือ Facebook ร้อยละ 69.9 Line ร้อยละ 15.7 และ Website ร้อยละ 6.1 ตามลำดับ
 2. ธุรกิจร้านอาหาร ช่องทางการขายผ่านทางออนไลน์ที่ขายดีที่สุดคือ Facebook ร้อยละ 36.4 Grab ร้อยละ 33.5 และ foodpanda ร้อยละ 15.1 ตามลำดับ

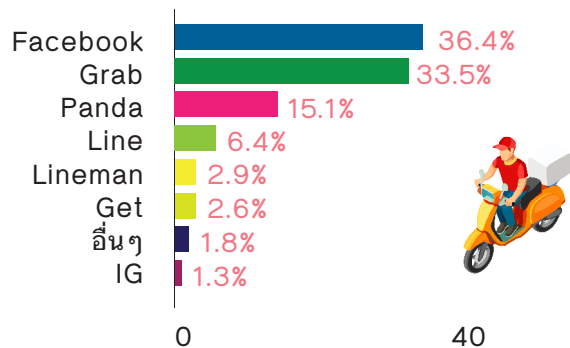
ภาพที่ 7.6 ธุรกิจ MSME ที่มีช่องทางการขายออนไลน์

ช่องทางการขายออนไลน์ที่ขายดีที่สุดของสินค้าทั่วไป

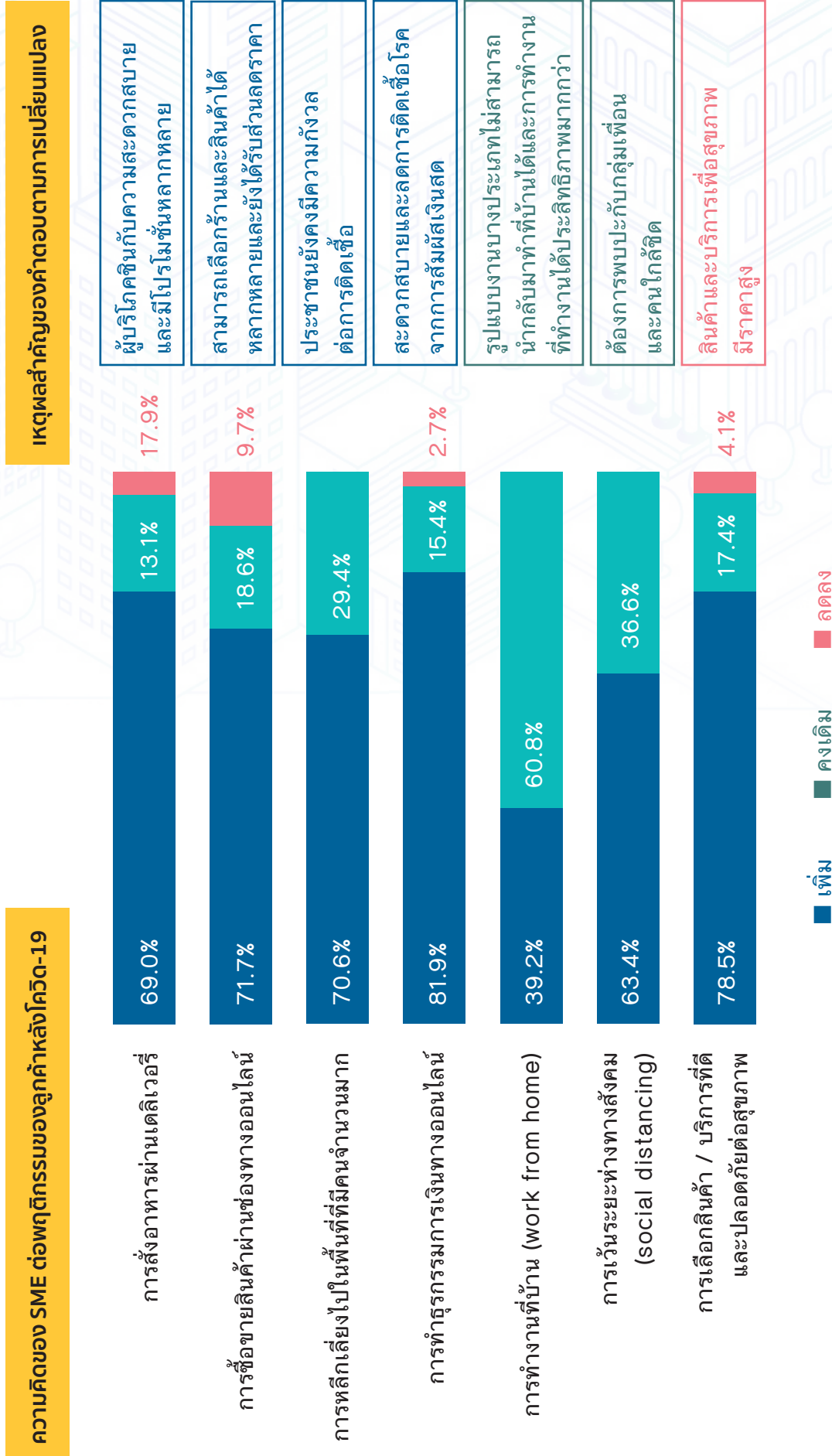
ช่องทางการขายออนไลน์ที่ขายดีที่สุดของร้านอาหาร

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) โพลการสำรวจความพร้อมและการปรับตัวของ MSME หลังวิกฤติ COVID-19

- พฤติกรรมของลูกค้ำหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มีทิศทางการเปลี่ยนแปลงได้ 3 ระดับด้วยกัน คือ ในระดับเพิ่มขึ้น คงเดิมและลดลง จากการที่ผู้ประกอบการประเมินกลุ่มลูกค้ำ พบว่า
 1. จะมีการสั่งอาหารผ่านเดลิเวอรี่เพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้บริโภคเคยชินกับความสะดวกสบาย และมีโปรโมชั่นหลากหลาย ร้อยละ 69.0
 2. การซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์เพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้บริโภคสามารถเลือกร้านและสินค้าได้หลากหลาย และยังได้รับส่วนลดราคา ร้อยละ 71.7
 3. การหลีกเลี่ยงไปในพื้นที่ที่มีคนจำนวนมากเพิ่มขึ้น เนื่องจากประชาชนยังคงมีความกังวลต่อการติดเชื้อ ร้อยละ 70.6
 4. การทำธุรกรรมการเงินทางออนไลน์เพิ่มขึ้น เนื่องจากความสะดวกสบายและลดการติดเชื้อโรคจากการสัมผัสเงินสด ร้อยละ 81.9
 5. การทำงานที่บ้าน (Work from home) คงเดิม เนื่องจากรูปแบบงานบางประเภทไม่สามารถนำกลับมาทำที่บ้านได้และการทำงานที่ทำงานได้ประสิทธิภาพมากกว่า ร้อยละ 60.8
 6. การเว้นระยะห่างทางสังคม (social distancing) เพิ่มขึ้น เนื่องจากต้องการลดการพบปะกับกลุ่มเพื่อนและคนใกล้ชิด ร้อยละ 63.4
 7. การเลือกสินค้า/บริการที่ดีและปลอดภัยต่อสุขภาพเพิ่มขึ้น เนื่องจากลูกค้ำต้องการดูแลรักษาสุขภาพให้แข็งแรง ร้อยละ 78.5

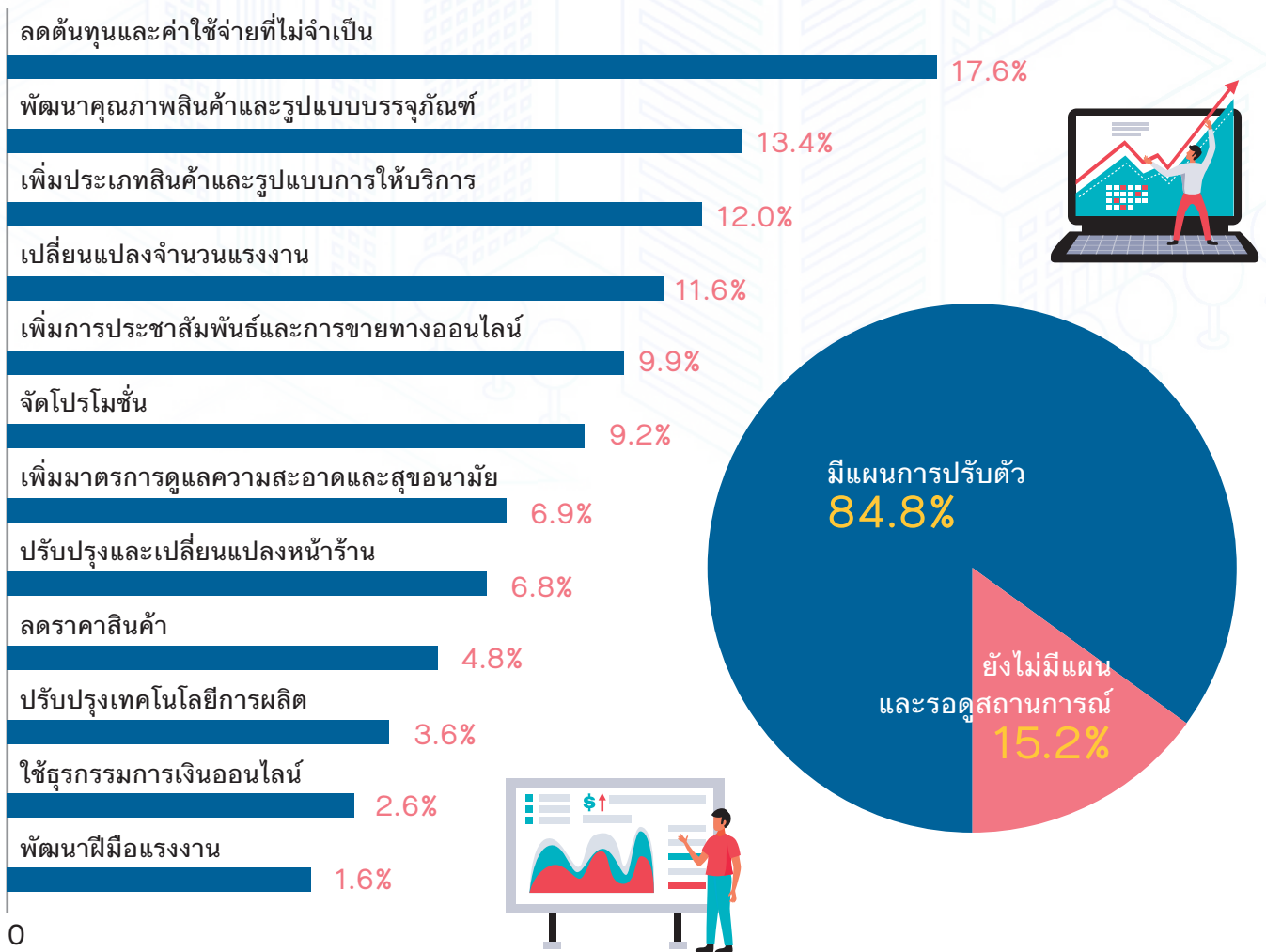
ภาพที่ 7.7 ความคิดเห็นของ MSME ต่อพฤติกรรมของลูกค้ำหลังโควิด-19

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) โพลการสำรวจความพร้อมและการปรับตัวของ MSME หลังวิกฤตโควิด-19

- แผนการปรับตัวทางธุรกิจ SME หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่า ผู้ประกอบการ MSME ส่วนใหญ่มีแผนการปรับตัวทางธุรกิจร้อยละ 84.8 และยังมีไม่มีแผนการปรับตัวและรอดูสถานการณ์ร้อยละ 15.2 โดยผู้ประกอบการ MSME ที่มีแผนการปรับตัวทางธุรกิจส่วนใหญ่จะปรับตัวในด้านการลดต้นทุนและค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น รองลงมา คือ การพัฒนาคุณภาพสินค้าและรูปแบบบรรจุภัณฑ์ และการเพิ่มประเภทสินค้าและรูปแบบการให้บริการ

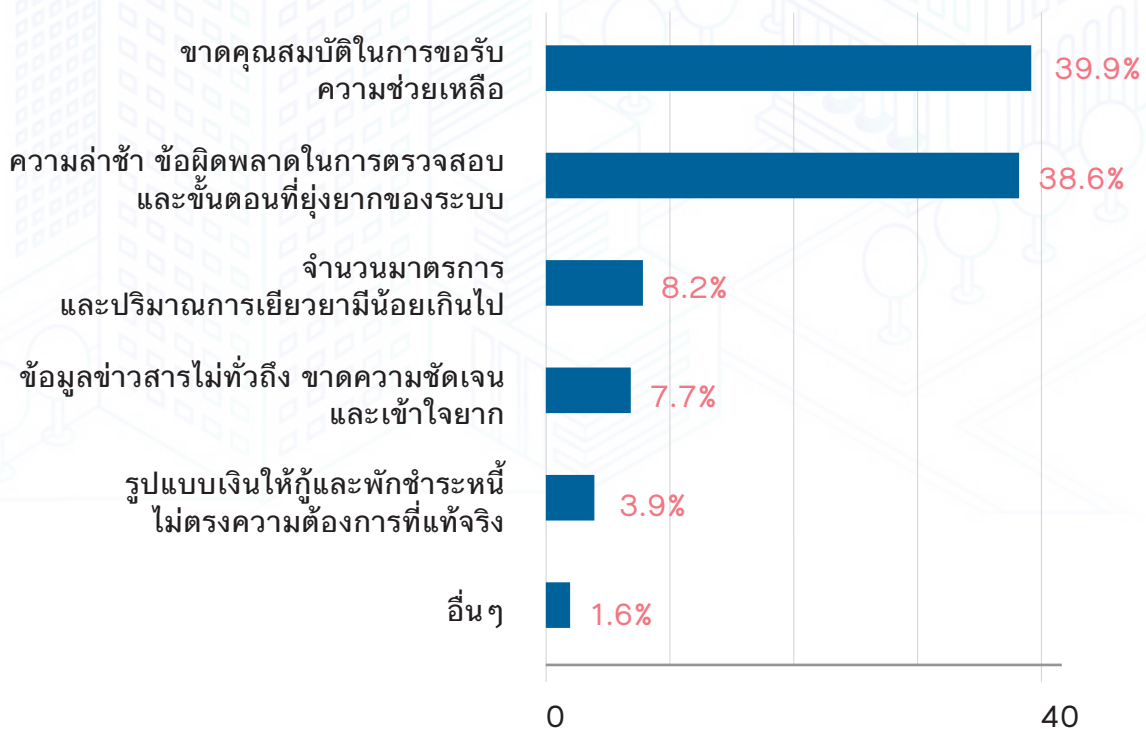
ภาพที่ 7.8 แผนการปรับตัวของธุรกิจ MSME หลัง COVID-19

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) โพลการสำรวจความพร้อมและการปรับตัวของ MSME หลังวิกฤตโควิด-19

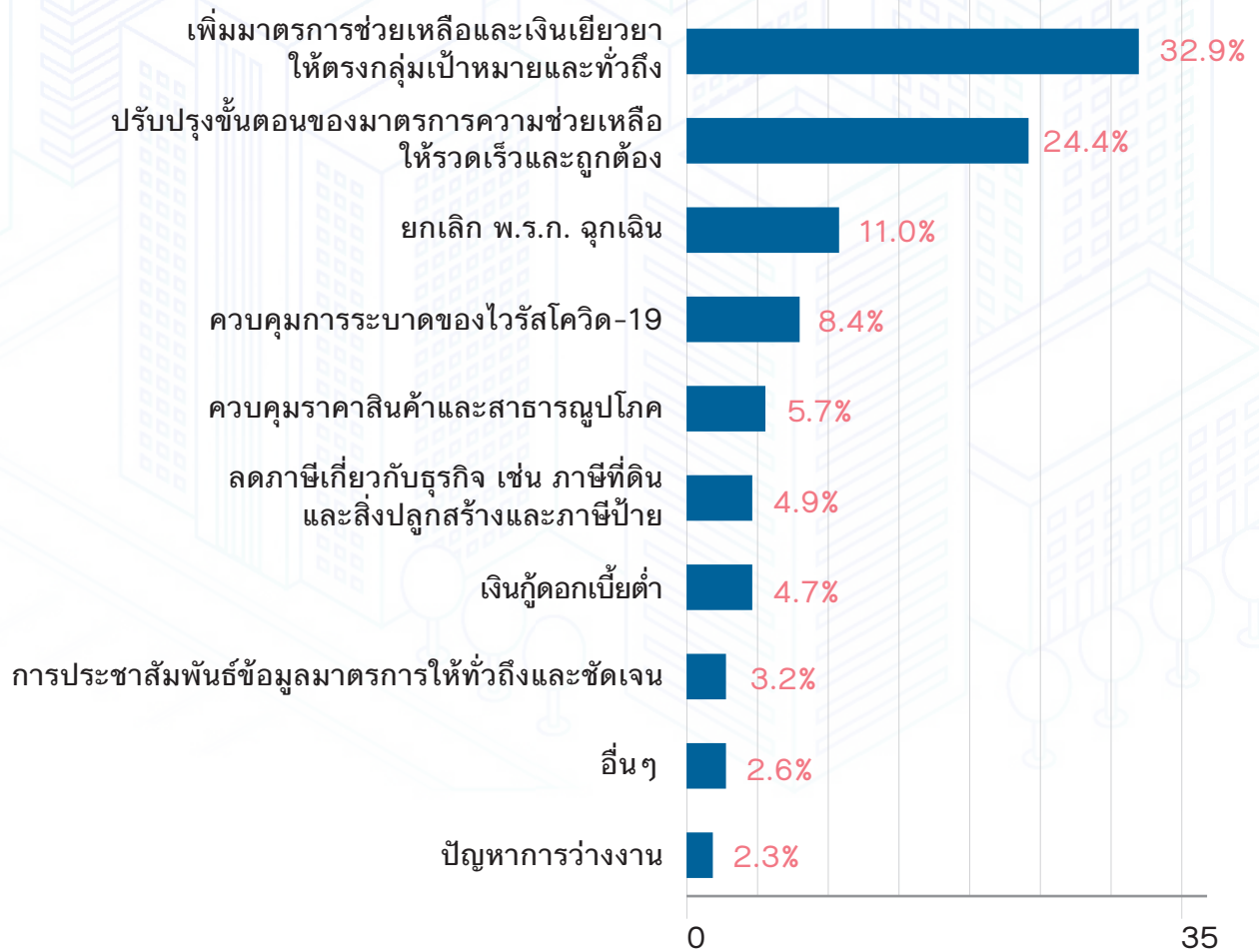
- ปัญหาและอุปสรรคในการขอรับความช่วยเหลือจากมาตรการของภาครัฐ พบว่า การขาดคุณสมบัติในการขอรับความช่วยเหลือ เป็นปัญหาและอุปสรรคสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ความล่าช้า ข้อผิดพลาดในการตรวจสอบและขั้นตอนที่ยุ่งยากของระบบ จำนวนมาตรการและปริมาณการเยียวยามีน้อยเกินไป ข้อมูลข่าวสารไม่ทั่วถึง ขาดความชัดเจนและเข้าใจยาก และรูปแบบเงินให้กู้และพักชำระหนี้ไม่ตรงความต้องการที่แท้จริง

ภาพที่ 7.9 ปัญหาและอุปสรรคในการขอรับความช่วยเหลือจากมาตรการของภาครัฐ

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) โพลการสำรวจความพร้อมและการปรับตัวของ MSME หลังวิกฤตโควิด-19

ภาพที่ 7.10 มาตรการที่ต้องการให้แก้ไขเร่งด่วน

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) โพลการสำรวจความพร้อมและการปรับตัวของ MSME หลังวิกฤตโควิด-19